

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Аудіовізуального мистецтва та заочного навчання	Рівень вищої освіти	перший (освітньо-професійний)
Кафедра	Аудіовізуального мистецтва	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	021 Аудіовізуального мистецтва та виробництва	Семестри	1

Риторика та ораторська майстерність Семестр IV (осінь 2021)

Викладач	Хомутецька Олена Петрівна
Телефон	0503438768
E-mail	homutetska@gmail.com
Заняття	60 практ. + 90 год. сам. роботи - залік. Загальна кількість год. 150 (5 кредити ECTS)/ Модульний контроль- 8 тиждень навчання.
Адреса	Актова зала, поверх 3, корпус 3, вул. Мистецтв 11, Практичні заняття згідно розкладу.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями студенти можуть комунікувати з викладачем за допомогою групового чату у Телеграм, а також за допомогою електронного листування. З Понеділка по П'ятницю з 9-00 до 18-00, допустимі короткі консультації у стінах академії до чи після пари. Під час звернення, студент обов'язково має вказати своє прізвище, ім'я рік навчання та академічну групу.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.- методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с., іл.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Зручний одяг та взуття для виконання фізичних вправ.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування професійних знань і навичок у галузі техніки сценічного мовлення, ораторської майстерності, розвиток загальної мовної культури, підготовка мовного апарату до повноцінної словесної дії.

Завдання дисципліни полягають в ознайомленні із загальними основами техніки мовлення; прийомами дихально-голосового та дикційно-орфоепічного тренінгів; спеціальним тренінгом для розвитку своїх природних мовно-голосових даних, нормами сучасної української літературної вимови.

- Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) **компетентності**:
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- Здатність бути критичним і самокритичним.
- Здатність до адаптації □ та дії □ в новій □ ситуації □.
- Здатність мотивувати людей □ та рухатися до спільної □ мети.
- Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність генерувати задум.
- Здатність до публічної □ презентації □ результату своєї □ творчої □ (інтелектуальної □) діяльності.
- Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.
- Здатність брати участь у громадських дискусіях, публічних виступах.

Програмні результати навчання:

- Володіти культурою мислення.
- Вміти вільно оперувати всім комплексом отриманих знань.
- Вміти адекватно сприймати критику і знаходити відповідні шляхи реагування на неї □, критично оцінювати власну діяльність та її □ результати.
- Вміти знаходити адекватні засоби презентації □ результату своєї □ творчої □ (інтелектуальної □) діяльності.
- Володіти професійною лексикою, грамотно використовувати її □ у подальшій □

професійній діяльності.

- Вміти здійснювати спілкування в діалоговому режимі з широкою професійною та науковою спільнотою та громадськістю.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається опануванням основ майбутньої спеціальності.

Дисципліна вивчається протягом 1-го семестру.

Осінній семестр: 30 практик + 60 год. сам. роботи

- залік. Загальна кількість год. 90 (3 кредити ECTS)/ Модульний контроль- 8 тижень навчання.

Всього курс має 1 модуль та 6 тем.

Модуль 1.

Тема 1. Вступ. Дисципліна «Риторика та ораторська майстерність»

- Мета і завдання дисципліни
- Анатомія та фізіологія мовно-голосового апарату людини

Тема 2. Дихання

- Роль дихання для сценічного мовлення. Будова дихальної системи людини
- Зняття м'язових затисків. Практичне засвоєння правильної статури
- Виховання носового дихання. Переваги носового дихання перед ротовим
- Дихальна гімнастика: у статиці – лежачи, сидячи, стоячи; у динаміці – ходіння, біг, нахили, присідання тощо
- Координація дихання, руху та вільного звучання

Тема 3. Голосоведіння

- Визначення та закріплення центру голосу
- Зняття м'язових затисків органів, що утворюють мову. Укріплення м'язової мускулатури
- «Опорне» звучання
- Резонатори

Тема 4. Дикція

- Артикуляційна гімнастика для губ, язика, нижньої щелепи
- Вимова звукосполучень
- Дикційний тренінг

Тема 5. Логіка мовлення

- Текст і підтекст

Тема 6. Елементи спілкування

- Парні вправи для засвоєння елементів сценічного діалогу на базі скоромовок, коротких текстів

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних занять, які удосконалюють практичні навички та закріплюють теоретичні знання. Самостійна робота здобувача спрямована на закріплення тем дисципліни, відпрацювання вправ. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації у вигляді літературних творів, підготовку завдань самостійної роботи здобувача за темами дисципліни.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
Відмінно	90–100	A	A + 98–100	Задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	Незадовільно	35–59	FX
Добре	82–89	B		Незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як здобувачам, так і викладачу. За необхідності здобувач має спитати дозволу вийти з аудиторії.

Під час zoom конференцій, студент має ввімкнути камеру, а під час виконання вправ і мікрофон.

Викладачем підтримується висловлювання студентами власних думок та аналізу у процесі обговорення тем, виконання вправ.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі здобувачами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропуски занять без поважних причин не припустимі. Допустимим є запізнення на заняття до 5 хв. У випадку пропуску заняття (занять) з поважних причин, студент має самостійно виконати програму теми, у форматі що попередньо узгоджується з викладачем. В разі необхідності студент може звертатися за консультаціями до викладача. У разі необхідності режиму освіти он-лайн, студент надсилає викладачеві самостійно виконані завдання в **груповий чат в Telegram**. Якщо завдання не виконується студентом вчасно, знижується оцінка.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, здобувач втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — здобувач отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:** <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Осінній семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Поточний контроль
7.09.	1	пр. заняття	Вступ. Дисципліна «Риторика та ораторська майстерність» <ul style="list-style-type: none"> ○ Мета і завдання дисципліни ○ Анатомія та фізіологія мовно-голосового апарату людини 	2	Виконання вправ
14.09	2	пр. заняття	Дихання <ul style="list-style-type: none"> ○ Роль дихання для сценічного мовлення. Будова дихальної системи людини ○ Зняття м'язових затисків. Практичне засвоєння правильної статури ○ Виховання носового дихання. Переваги носового дихання перед ротовим ○ Дихальна гімнастика: у 	2	Виконання вправ

			<p>статиці – лежачи, сидячи, стоячи; у динаміці – ходіння, біг, нахили, присідання тощо</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Координація дихання, руху та вільного звучання 		
21.09	2	пр. заняття	<p>Дихання</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Роль дихання для сценічного мовлення. Будова дихальної системи людини ○ Зняття м'язових затисків. Практичне засвоєння правильної статури ○ Виховання носового дихання. Переваги носового дихання перед ротовим ○ Дихальна гімнастика: у статиці – лежачи, сидячи, стоячи; у динаміці – ходіння, біг, нахили, присідання тощо ○ Координація дихання, руху та вільного звучання 	2	Виконання вправ
28.09	2	пр. заняття	<p>Дихання</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Роль дихання для сценічного мовлення. Будова дихальної системи людини ○ Зняття м'язових затисків. Практичне засвоєння правильної статури ○ Виховання носового дихання. Переваги носового дихання перед ротовим ○ Дихальна гімнастика: у статиці – лежачи, сидячи, стоячи; у динаміці – ходіння, біг, нахили, присідання тощо ○ Координація дихання, руху та 	2	Виконання вправ

			вільного звучання		
5.10	3	пр. заняття	Голосоведіння <ul style="list-style-type: none"> ○ Визначення та закріплення центру голосу ○ Зняття м'язових затисків органів, що утворюють мову. Укріплення м'язової мускулатури ○ «Опорне» звучання ○ Резонатори 	2	Виконання вправ
12.10	3	пр. заняття	Голосоведіння <ul style="list-style-type: none"> ○ Визначення та закріплення центру голосу ○ Зняття м'язових затисків органів, що утворюють мову. Укріплення м'язової мускулатури ○ «Опорне» звучання ○ Резонатори 	2	Виконання вправ
19.10	3	пр. заняття	Голосоведіння <ul style="list-style-type: none"> ○ Визначення та закріплення центру голосу ○ Зняття м'язових затисків органів, що утворюють мову. Укріплення м'язової мускулатури ○ «Опорне» звучання ○ Резонатори 	2	Виконання вправ
26.10		Пр. заняття	Модуль	2	Виконання вправ
2.11	4	пр. заняття	Дикція <ul style="list-style-type: none"> ○ Артикуляційна гімнастика для 	2	Виконання вправ

			<p>губ, язика, нижньої щелепи</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Вимова звукосполучень ○ Дикційний тренінг 		
9.11	5	пр. заняття	<p>Логіка мовлення</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Текст і підтекст 	2	Виконання вправ. Підбір літературного твору.
16.11	5	пр. заняття	<p>Логіка мовлення</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Текст і підтекст 	2	Виконання вправ. Підбір літературного твору.
23.11	5	пр. заняття	<p>Логіка мовлення</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Текст і підтекст 	2	Виконання вправ. Виконання літературного твору.
30.10	6	пр. заняття	<p>Елементи спілкування</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Парні вправи для засвоєння елементів сценічного діалогу на базі скоромовок, коротких текстів 	2	Виконання групових вправ
7.12	6	пр. заняття	<p>Елементи спілкування</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Парні вправи для засвоєння елементів сценічного діалогу на базі скоромовок, коротких текстів 	2	Виконання групових вправ
14.12			Залік	2	

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, опанував вправи. Достатня сформованість вмінь і навичок, що використовуються при публічному виступі
A	17–19	37–39	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, опанував вправи, достатня сформованість вмінь і навичок, що використовуються при публічному виступі.
A-	16	36	Здобувач в повному обсязі опанував матеріал теми, опанував вправи, достатня сформованість вмінь і навичок, що використовуються при публічному виступі, але недостатня їх стійкість.
B	12–15	32–35	Здобувач в повному обсязі опанував матеріалами теми. Навички та вміння, що використовуються при публічному виступі сформовані, але проявляються епізодично, матеріал виступу донесено непогано, але моментами не досить виразно.
C	8–11	22–31	Здобувач в повному обсязі опанував матеріалами теми. Навички та вміння, що використовуються при публічному виступі сформовані, але проявляються епізодично, матеріал виступу донесено непогано, але моментами не досить виразно.
D	4–7	10–21	Здобувач не в повному обсязі опанував матеріал теми. Навички та вміння, що використовуються при публічному виступі не сформовані, матеріал виступу донесено невиразно.
E	1–3	1–9	Здобувач в недостатньому обсязі опанував матеріал теми. Навички та вміння, що використовуються при публічному виступі не сформовані, не має матеріалів виступу.
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

Рекомендовані джерела:

2. Важнова Л. А. Скоромовки в мовному тренінгу (Практикум зі сценічної мови) : Навч. посібник. Харків : Колегіум, 2015. 172 с.
3. Гладишева А. О. Сценічна мова. Дикційна та орфоепічна нормативність : Навч. посібник. К. : ТОВ «Червона Рута - Турс», 2007. 266 с.
4. Головащук С. І. Словник наголосів : Понад 20 000 слів. К. : Наук. думка, 2003. 320 с.
5. Грицан Н. В. Слово у поетичному театрі : Навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2008. 300 с.
6. Грицан Н. В. Техніка сценічного мовлення : навч.- методичний посібник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 286 с., іл.
<http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3612/1/ТЕХНІКА-СЦЕНІЧНОГО-МОВЛЕННЯ.pdf>

7. Грінік Т. Л. Віршована форма в сценічній мові. Засоби підвищення віршової виразності у роботі над жанром, родом, видом, формою віршування : навч. - метод. посібник зі сценічної мови. Харків : Вид-во "Естет Прінт", 2019. 120 с.
8. Дубчак О. Чути українською. У світі звуки[ў] і букв. Київ : Віхола, 2020. 192 с. (Серія «Наукопо»).
9. Ігнатюк М. М., Сулятицький М. І. Свічадо зореслова : Посібник-хрестоматія зі сценічної мови для студентів вищих навчальних закладів культури і мистецтв. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 532 с.
10. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. 303 с.
11. Нечаєнко Т. В. Словесна дія : Основи техніки мовлення. Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів культури і мистецтв. К. : НАКККіМ, 2000. 136 с.
12. Раденко Ю. В. Сценічна мова : навч. посіб. Київ : Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, 2015. 317 с.: іл.
13. Шейко Ю. П. Пошук живого слова : навч. посібник з подолання проблем сценічної мови. Харків : Колегіум, 2011. 187 с.